

JESENIŠKA STRAŽA

Slovensko-nacionalen list.

Svoboda, čast, narod, resnica.

„Jeseniška Straža“ izhaja vsako soboto opoldne. — Naročnina za celo leto 3 krone; ako se naroči dva ali več izvodov, pa po 2 kroni izvod. Naročnina naj se pošilja na upravništvo „Jeseniške Straže“ (tiskarna Iv. Pr. Lampret) v Kranju. Na naročbe brez istodobne vpošiljatve naročnine se ne ozira. Pos. številke po 10 vin

Oglasi in poslanice se računajo po petit-vrstali, če tiskano enkrat 10 vin., dvakrat 15 vin., trikrat 20 vin. Večje črke po prostoru. Če se oznanilo priobčuje večkrat, je cena posebno znižana. — Rokopisi se ne vračajo. — Dopisi naj se izvolijo frankirati in naj se pošiljajo na uredništvo „Jeseniške Straže“ v Kranju.

Št. 9. V KRANJU, 28. prosinca 1905. I. leto.

Jesenice nekdanj in — danes.

II. Dalje.

V tej dobi torej, ko je bilo slovenstvo takorekoč še v povojih, ustanovila se je v Ljubljani (l. 1869) delniška družba, dobro nam poznata „Kranjska industrijska družba“. Delničarji te družbe bili so tedaj kakor so še danes sami Nemci in ves čas njenega obstanka ni imel ne eden Slovenec kake delnice te družbe v posesti. Namen te delniške družbe je bil že takoj v začetku ta: Ustanavljati po Kranjskem tovarne, obstoječa obrtna podjetja po možnosti pokupiti, potegniti nase še vso obrt, podpirati in iti na roke Nemcem kjerkoli le mogoče, izpodrivati Slovence in se polagoma polastiti naših lepih krajev, naših divnih pokrajin ter jih podariti kot velikodušen dar „revni materi Germaniji“. Samo ob sebi se razume, da s temi svojimi nakanami niso prišli naravnost na dan, marveč da se je govorilo edino le o velikanskih koristih, katere bo imela Kranjska od tega. Te narodno-gospodarske ugodnosti so postavljali delničarji že radi tega v ospredje, da so lažje preslepili ljudstvo, da so ceneje prišli do posestev

in vodnih moči, ker tedaj je imel vsakdo izmed udeležencev le svojo lastno korist v mislih, o škodi v narodnem oziru pa niti sanjal ni nihče. Posestva se bodo torej dobila za slepo ceno. Vodne moči je itak čez glavo v deželi na razpolago in ljudstvo bo radevolje delalo za majhne krajcarje v tovarnah. In prišlo je res tako; krvavi slovenski žulji so množili premoženje delničarjev, kateri so dobiček delili med seboj in ga uporabljali za razširjanje nemštva po Kranjskem, ker tem ni bilo zadosti, da podpirajo že na Kranjskem naseljene Nemce, marveč so vabili te tudi iz drugih dežel in ravno tem odkazovali najboljša mesta. Slovenec naj opravlja težka dela, naši ljudje naj si služijo z lahkoto lepe denarce, to je bila in je še vedno parola Nemcev. Morda bo sedaj prišel kdo od delničarjev „Kranjske obrtne družbe“ s tem ugovorom na dan, da družba ni imela nikdar namena izpodrivati Slovencev, da jim je vedno le dobro želela in da na to niti mislila ni, škodovati Slovincem, da pa Slovencev ni mogla za ta svoja podjetja uporabljati, ker niso strokovno izobraženi in da so le vsled tega morali klicati Nemce iz drugih dežel na pomoč. Ali temu lahko odgovorimo: Za obrt, katero je izvrševala „Kranjska obrtna družba“, so

bili še pred njeno ustanovitvijo strokovno izobraženi delavci v deželi in vendar je te izpodrivala družba in jih prezirala samo radi tega, ker so bili domačini in slovenske narodnosti. Tako je delala družba nekdanj in tako dela še danes. Če torej ni hotela družba delati z domačimi, tiči pač vzrok temu nekje drugod in ta vzrok je pač ta, da je imela družba že takoj od začetka namen, podpirati in naseljevati Nemce. To mora priznati vsakdo in kadar je to priznal, potem je pač dovolj povedel, kajti pod: podpirati Nemce, biti jim zasomba se pri nas na Kranjskem ne razumeva ničesar drugega kakor škodovati Slovincem in jih izpodrivati, četudi se pride po ovinkih do tega zaključka.

Da se pa to Nemcem posreči, morali so si biti delničarji že takoj ob ustanovitvi družbe uspeha gotovi, kajti edinole s takim podjetjem, ki daje mnogo dobička, se more komu koristiti ali pa nasprotniku škodovati. Če bi se podjetje ne obneslo, bi seveda ne škodovali nikomur drugemu, kakor samemu sebi in s tem neposredno tudi Nemcem na Kranjskem sploh. Ali s tem, da podjetje ne bo uspevalo, „Kranjska obrtna družba“ nikdar ni računala, marveč si je bila dobička že takoj v začetku gotova. Tedaj je bilo

PODLISTEK.

Švabska sedmorica.

Dalje in konec.

Med tem, ko so Švabi občudovali jeseniško luno, je moj prijatelj Franc skomandiral svoje prešiče zopet na cesto.

„Počakaj no, malo,“ sem mu jaz zaklical, „da bomo te-le malo aufmišali!“

„Imam opraviti kaj drugega,“ mi je odgovoril, „ko aufmišat te švabske lačenbergerje! Pusti jih, saj vidiš, da so pijani slovenskega kruha!“

„Saj nisem Cinko, ki je pil tinto, da bi si ne špogal ta špas. Lahko noč! Kar pojdi! Te bom že raztrgal v „Jeseniški Straži“.“

„Jeseniško Stražo v peč!“ je zaorilo po švabski sedmorici, „Jeseniško Stražo v peč! To je konjska smrt!“

„Saj jo mečemo v ogenj,“ zafrkavaš sem jih jaz. „Mi zdaj na Jesenicah s cajtengam kurimo, da se kar kadi. Moj brat Žane z Iblane je videl ta dim, pa me je pismeno vprašal, kaj da delamo. Pa sem mu odpisal, da so to početki slovenske industrije, — dim že imamo.“

„Sploh je sedaj fletno na Jesenicah,“ je pritrdil luk-luk.

„Pa še kako! Špasa imamo dosti, sedaj se kregamo.“

„Al' res?! Ah, kako je to fletno!“ so viknili vsi švabčeki, „pa zakaj se pa kregate?“

„Pri nas se gre zdaj zaradi bonbončkov; Jaz sem jih požrl, potem mi je bilo pa slabo, pa sem razgrajal po Savi. Zdaj ga pa iščejo tistega, ki je hrulil ljudi. Pa me ne smete izdati, da sem bil jaz, Savčani me denejo s kože. Horkaluj, če bi vedeli, da sem jaz vpil — auf, ajmoht!“

Ko smo se tako lušno pomenkvali, je priskakala neka kosmata, dolgoušasta žival po bližnjem zelniku. Bil je zajec, katerega je prazen želodec prignal iz grmovja na prosto. Morda se je pa prišel samo luftati, ker je bil skrokan. Ko nas je zagledal, postavil se je kvišku ter z dolgimi ušesi igral mlin na veter. Groza in strah izpreletala je švabsko sedmorico ter vsa zbegana je hitela k sulici, ki je tičala v zemlji, češ, neka močna pošast jih zalezuje.

„To je savški lintvern,“ sem jim jaz razlagal ter pomagal sulico ruvati iz tal. Ho-ruk . . . , no, asten, — pa je bila od zunaj. „Zdaj pa le hitro šturn na njega

sploh malo večjih podjetij v deželi, mnogo manj kakor danes, od njihove stroke pravzaprav nobenega in tako je že sama Kranjska dajala dovolj odjemalcev za njihove izdelke.

Vso svojo pozornost je obrnila „Kranjska obrtna družba“ Gorenjski. To je tudi popolnoma naravno, ker je ravno Gorenjska oni del Kranjske, kateri je za obrt, posebno za železno obrt najbolj prikladan. Železni rudniki so bili že pred letom 1869 odprti na Gorenjskem, plavži so bili že postavljeni in vodne moči v izobilju na razpolago. Takoj v prvem letu svojega obstanka je stopila „Kranjska obrtna družba“ v dogovor z baroni **Zoisi** zaradi nakupa njihovih plavžev in fužin v Bohinju in na Javorniku in takoj prvo leto jih je tudi že odkupila. Podjetje se je obneslo še boljše, kakor so delničarji računali pri ustanovitvi in zato je družba gledala, da razširi svoja podjetja. Plavž na Savi je že hiral, kakor je sploh hiralo celo gospodarstvo Ruyardov. Družba se je pričela pogajati z Ruyardi glede njihovega posestva in ta pogajanja so bila dovršena leta 1872 s konečnim prevzetjem plavžev na Savi z ostalimi posestvi in z rudniki nad Planino. Tako je torej posedovala že leta 1872 Kranjska obrtna družba največja tedajna obrtna podjetja na Gorenjskem, postala je nekaka velemoč in kot velemoč nastopila je tudi v jeseniški občini, v katero se je pa do danes že tako močno vsesala, da je ni moči več iztrgati. Ali do leta 1890 ni polagala družba na Jesenice, odnosno Savo te važnosti kakor danes, Jesenice si je pač prihranila za poznejše čase. Družba od začetka sicer ni računala z majhnim dobičkom, ali bila je dolgo vrsto let zadovoljna z dobičkom, katerega so jej dajali slovenski žulji. Ko je pa uvidela, da jej te trdne roke naših ljudi zamorejo dajati še večjih dohodkov, se ni več zadovoljila s tem, hotela je imeti več, vedno le več in več. Premoženje jej je raslo od dne do dne. Glavno pozornost je obračala družba prejšnja leta na Bohinjsko Bistrico. Plavža na Savi in Javorniku sta jej bila samo zalagatelja surovin, katere so se potem prevažale v Bohinj, kjer so se potem podelale v fužinah. Izdelki pa so se izvažali iz Bohinja na vozovih do Lesec, od tod pa po železnici naprej širom cele Kranjske in tudi čez mejo. Do leta 1890 Kranjska industrijska družba ni mnogo razširjala svojih

junaki, če boste tega pregnali, pa ste rešili domovino.“

Naš zajček pa jo je pobrisal po poljanah, kakor da bi bil vrag za njim. To je dalo našim Švabom pogum, pa hajdi za njim. Takrat so bili pogumni, to moram priznati v njihovo čast, — kar je res, je res.

Kmalu so pa prišli nazaj, kajti sovražnik domovine se jih je tako ustrašil, da ga niso mogli doiti.

„Oh moja junaška pljuča!“ je stokal vitez in vsak je drugače stokal, tako so bili spehani od junaštva.

„Pa kaka zver je to bila! Ha!“ zarenčal je luk-luk.

„Velika ko pes,“ je dejal inženier s kozo.

„Večja ko tele,“ ga je popravljal ta Kilav.

„Ti si kratkoviden, — nobena kamela ni tako velika,“ drl se je vitez.

podjetij, marveč je po večini le gledala na to, da ostanejo v kolikor možno dobrem stanju. Ali že tedaj niso zadostovale domače surovine, dobivala jih je tudi od drugod, tako „grödel“ s Hrvatskega. Družba pa je hitela vedno za istim ciljem naprej, nabaviti si vedno več premoženja in ko je že mnogo več imela kakor pri ustanovitvi, takrat je šele pravzaprav zaželela večjih dohodkov. Bohinj ji je bil preveč oddaljen od železnice in zato so narasli stroški za prevažanje surovin v Bistrico in za izvažanje izdelkov v Lesce na leto precej visoko. Ti stroški pa so se dozdevali družbi odveč in zato je pričela misliti, kako odpravi to vožnjo in pri teh svojih računih je morala priti na Savo. Hotela je razširiti svoje podjetje, in ako se jej nova tovarna dobro obnese, opustiti popolnoma svoje fužine v Bohinju, katere so jej bile preveč od rok. Kakor rečeno, morala je postaviti Kranjska industrijska družba novo tovarno na Savi in nikjer drugod. Ljubljana, kjer je imela parni mlin, se jej za večje podjetje ni zdela prikladna, ker bi sezidanje tovarne mnogo več stalo, kakor zunaj na deželi, istotako pa bi tudi poznejše vzdrževanje ne bilo tako ceno, kakor kje drugod. Javornik se jej tudi ni zdel prikladen za večjo tovarno, ker bi že sama napoljava vode stala mnogo in bi pri vsem tem še ne mogla vodne moči tako temeljito izkoriščevati. Od že obstoječih njenih posestev jej je preostajala torej samo še Sava. Ako tukaj sezida tovarno, jo najmanj stane, s tem je računala tovarna. Vodne moči je že tako dovolj, koncesijo je imela že tudi, treba je bilo prositi dovoljenja, da sme zvišati jez in od tod napeljati vodo do turbin. Družba je morala računati s tem, kako s kolikor mogoče majhnimi stroški izvrši to svoje podjetje, računati je morala s tem, kje jej pride jedna konjska sila ceneje, ako je upoštevala tudi konkurenco železne industrije.

Delniški kapital družbe se je povišal na 10 milijonov kron, kar je gotovo velikanska svota in s tem kapitalom je začela delovati družba pri novi tovarni, s tem kapitalom jo je sezidala in jo sedaj vzdržuje sebi na korist in v prilog Nemcem. Do sezidanja nove tovarne ni Kranjska obrtna družba posegla v nikak boj na Jesenicah. Komaj da je tovarna stala in se je izborna obnesla, tedaj pa je začela delati tudi očito proti nam, začela je prva zabijati pilot za nemški most

„I — lintvern je bil — saj pravi gigerl da je bil lintvern — savski lintvern je bil!“ miril jih je luk-luk. „Ali je bil lintvern ali ne, gigerl!“

„I kaj pa de, junaki!“ dejal sem jaz, „zdaj pa pojte spančkati.“

„Premagali smo ga, pregnali smo ga — domovina je rešena!“ klicala je sedmorica, „pojdimo sedaj v kantino. Heil und Sieg!“

„Heil! Heil! Heil!“ sem kričal tudi jaz v lepo noč, našo noč, „pa sem se hitro ogledal, kje da je najbolj varno za pobrisati, če bi nas jeseniški fantje slišali. „Adijo, luk-luk!“

„Adijo, gigerl!“

„Na svidenje, na sokolski predpustni veselici!“ Pa smo šli narazen. Amen.

tja do Adrije. Sedaj leto na leto razširja svojo tovarno, jo popravlja in prizidava. Sezidala je tudi že veliko tovarno na Javorniku v najnovejšem času in hiti vedno le za enim ciljem: zasidrati se kolikor mogoče v naš pristan in nas izpodriniti polagoma. Bolj, ko jej gre delo izpod rok, in čim večje dobičke ima, tem nesramneje postopa proti onim, kateri so jo postavili pravzaprav na noge, tem nasilneja je Slovincem.

Drugi del se nadaljuje.

Boj za naše planine.

Dalje.

V zadnji številki „Jeseniške Straže“ smo povdarjali, da je pridobitev ozemlja naših planin za Nemce jako važna. To nam dokazuje najbolj lokavi nemški državnik Bismark, kateri je rekel: „Nemčija mora biti velikan, kateri bo stal z eno nogo v Hamburgu, z drugo pa v Trstu.“ To so jasne besede, ki ne potrebujejo mnogo pojasnila. Ponemčenje ozemlja naših planin je torej del vse-nemškega načrta, po katerem hočejo Nemci prodreti doli do Trsta, polastiti se slovenske zemlje jadranskega morja in vse naše trgovine. Trst je edino naše pristanišče in posebno na to mesto obračajo Nemci vso svojo pozornost. Ako pa se hočejo Nemci v Trstu močno ukoreniniti, je za nje neobhodno potrebno, da postanejo tudi naši kraji nemški, da postanejo posebno oni kraji nemški, kateri leže ob zvezni črti med Trstom in sedaj nemškim ozemljem. Slovenci smo jim klin, kateri je zagvozdjen med njimi in njihovim ciljem in zaradi tega se trudijo na vse kriplje izbiti ta klin, ponemčiti zlasti one kraje, kateri leže ob novi železniški progi, katera bo v kratkem vezala nemško ozemlje s Trstom. Da pa dosežejo tem preje svoj cilj, začeli so proti nam boj na celi črti in si prizadevajo tudi, odvzeti nam našo zemljo, naše planine.

Planine so pa posebno za nas Gorenjce važne, važne pa postajajo posebno sedaj, ker bo tekla skozi naše kraje nova železnica in nam bo torej možno spečati med svet zaklade, kateri so zakopani v teh planinah. Planine so za nas Gorenjce važne glede živinoreje. Sedaj, ko se bode živinoreja pri nas še bolj razvila, moramo gledati na to, da ne izgubimo niti pedi zemlje. Posebno Bohinj bo pridobil po novi železnici, posebno ta se bo povzdignil in zato Nemci tudi že danes cikajo tja, že danes gledajo, kako bi se tukaj ukoreninili. Planine so važne za našo živinorejo, važne so pa tudi za lesno trgovino. Ako izgubimo planine, uničena je naša živinoreja, uničen je pa tudi velik del naše trgovine.

Ta del vsenemškega načrta: Odjesti nam naše planine, prevzelo je kot svojo nalogo „Nemško in avstrijsko planinsko društvo“, katero dobiva v ta namen judeževe groše iz srečnega „rajha“. Pri nas se v tem delovanju posebno odlikuje „kranjska sekcija nemškega in avstrijskega planinskega društva“, katera že nad 25 let v tem zmislu deluje. Njeno delovanje se je raztezalo po vsem ozemlju, delovala je v Julijskih planinah, v Karavankah in v Savinskih ali Kamniških planinah. V zadnjem času pa

se je vrgla posebno na Julijske alpe, posebno te hoče najprej zase pridobiti. Po vseh naših planinah postavlja to tuje planinsko društvo svoje kočice, markira in dela ter popravlja pota in jih opremlja s samonemškimi napisi, z onimi zloglasnimi tablicami „Alpen-Vereinsweg“ (društvena pot). Na ta način hoče dati našim planinam na zunaj tuje lice. In mi trpimo to! Zato ni čuda, da Nemci imenujejo te planine že svoje. Če pride kak Slovan v te naše kraje, se temu čudi; mi pa ne najdemo na tem ničesar. „Kranjsko sekcijo nemškega in avstrijskega planinskega društva“ so podpirala v tem njenem delovanju in jo še podpirajo ostala tuja planinska društva in Nemci sami priznavajo po najrazupitejših nemško-nacionalnih glasilih, da si je „Kranjska sekcija“ pridobila že za vsenemški program precej zaslug.

Oglejmo si torej, koliko je do danes napravila že ta od Nemcev toliko hvalisana sekcija v ta namen, da nam iztrga našo rodno zemljo. Kar se naših kranjskih planin tiče, je njeno delovanje naslednje: Pod Grintovcem ima Zoisovo kočico, v Karavankah ima na Stolu Valvazorjevo kočico, dalje kočico na Golici in pa Bertino verando na Kepi. Glavno delovanje pa je odpadlo, kakor rečeno na Julijske planine. V triglavskem pogorju ima Ažmanovo kočico nad Peklom, Marije Terezino kočico na Velem polju in eno pri triglavskih jezerih. V Pišnici je postavila Vosovo kočico in pod Črno prstjo oskrbuje Mallnerjevo kočico. Poleg tega je napravilo to društvo nekaj novih potov, nekaj jih je popravilo in nekaj samo zaznamovalo — seveda vedno in vedno s samonemškimi napisi.

Če pogledamo torej, kje so se že vse vrinili v naše planine, moramo reči, da so postavili ravno v najvažnejših delih naših planin svoje kočice in da so tem krajem zadeli že nekako nemško — tuje lice. To pa se dá danes še popraviti; naj se Nemci še tako trudijo, ničesar več ne bodo dosegli za razširjanje tujega duha po naših planinah. Pokazati jim je samo treba, da smo danes še mi gospodarji tukaj in da ne dovolimo, da bi se tujec šopiril po naših krajih!

Le malo računajmo naprej in uvideti moramo, da je skrajni čas, napraviti nemškemu početju konec.

Če se postavi kje v naših planinah kaka kočica tujega planinskega društva, to samonasebi ni še nič slabega, saj stoji sama v sredi slovenskega ozemlja. Tudi to še ni nič hudega, če zaznamuje to društvo z barvami pot. Pač pa je že hudo, ker so napisi pri teh potih samonemški, tisti zloglasni „Alpenvereinsweg“. Že s tem kaže nam to društvo svoje pravo lice, namreč da mu je gojitev hribolastva le postranski namen in da je temu društvu edini in glavni namen le: nadahnuti našim planinam nemški značaj. Tudi če bi ne imeli nobene materialne škode od tega, da Nemci po naših krasnih planinah razobešajo samo nemške napise, mora že dejstvo, da se kaj takega godi v čisto slovenskih krajih, celo mlačneže jeziti. — Naš narodni ponos zahteva, da se takemu početju protivimo. Le tedaj nas bodo tujci spoštovali, če se sami spoštujemo. Nekaj narod-

nega ponosa, nekaj narodne zavesti moramo imeti, potem se bo v tem oziru že vse na boljše obrnilo.

Gospodarski odseki, pozor! Vsako prošnjo nemškega „Alpenvereina“ za zaznamovanje potov s kako nemško pomazano desko kiatkomalo zavrnite! Naj iste raje razobešajo po svojih krajih, naj rajše pota zaznamujejo po nemških planinah, n. pr. v Raxalpe, kjer se vsako leto toliko in toliko turistov ponesreči, tam so gotovo bolj potrebne, kakor pa pri nas. Mi Slovenci imamo hvalabogu svoje domače, „slovensko planinsko društvo“, katero je jako delavno in katero bode radevolje preskrbelo slovenske — edino prave napise tam, kjer so potrebni. Tudi neizprosni bodite, gospodarski odseki, ker tukaj se gre za pravice našega naroda. Vsaka dovolitev samonemških ali nemško-slovenskih, odnosno slovensko-nemških napisov bi kruto žalilo naš ponos in bi oznanjevalo deželo pohajajočim tujcem, — da smo Slovenci — naj se nam izraz oprostí — mevže. Na svoji zemlji hočemo in moramo biti svoji gospodarji. Če bi se pa ta domišljava, grabežljiva nemška svojad ne hotela pokoriti vašemu ukazu, gospodarski odseki, pa naj pobere svoja šila in kopita in naj gre, odkoder je prišla.

Nič pretiranega nismo tu zapisali. Le pogledjmo, kako delajo Nemci s Slovenci tam, kjer smo v manjšini, n. pr. na Koroškem, v Mariboru i. t. d. To nam mora priznati vsak pravičen Nemec, vsak pravičen nemški list.

Hinavsko vriščanje zagrizenih nemško-nacionalnih listov nam bo pa samo dokaz za to, da smo jih v živo zadeli in da resnica kolje v oči.

Dalje prh.

Dopisi.

Od meje. (Napisi.) Iz Kranjske gore na Gorenjskem pelje čez vas Podkoren in zahodni konec Karavank stara, v vojaškem oziru jako važna državna cesta na Koroško, ki nas pripelje v dolini zopet v koroško Rikarjo vas, kjer se zveže z državno cesto iz Beljaka v Trbiž in na Laško. Ta cesta je jako pripravna za izlet Kranjcev na Koroško in Korošcev na Kranjsko. Izlet se lahko izvrši v enem dnevu popoldne. Kranjci naj odpotujejo iz Kranjske gore, Korošci iz Podšturja. Vse drugo pové obema vozni red c. kr. državnih železnic.

Na najvišjem mestu 1071 metrov, tik kranjsko-koroške meje, kjer si Kranjec ali Korošec politično voščita lahko noč, stoji gostilna še na koroških tleh. Posestnik in posestnica sta Slovenca. — To se mora posebno omeniti, ker na jezikovnih mejah se večkrat dogodi, da je mož Slovenec, žena pa Nemka, ali mož Nemec in žena Slovenka. Kdo v takih slučajih v hiši nosi hlače, je odvisno skoro v vsakem posameznem slučaju od značaja in narodnega ponosa vsake polovice zakonske dvojice. Slovenci smo seveda zmiraj preprijazni, preolikani, predobri in prepopustljivi, samo da se slavnemu sovražniku, ki je na mejah večkrat od nas odvisen. — ne zamerimo. Mi smo žalibože navajeni zmiraj ponujati — hrbtišče. — Pa dalje.

Pred nekaj leti pride v gori omenjeno gostilno slovenski gost s Koroške. Na gostilni vidi samo velik nemški napis: „GAST HAUS zum POLANA“. No, lepa reč, le tu se doli vsedi in lepo mi povej —! Gost vpraša gostilničarja, kako je to, da ima samonemški napis na svoji hiši. Saj bo tukaj, kjer stanujejo v vsej okolici sami Slovenci, morebiti kdo tudi slovenski znal. „Seveda,“ pravi dobri mož. „Ali vejo kaj: Imel sem slikarja s Kranjskega, da mi slika sobe in ta se mi je ponudil, da mi naredi napis tudi na hiši, če hočem. In naredil mi ga je tako.“ — Ti slavni kranjski slikar, slikaj in delaj napise slovenski, drugih tako ne znaš. Nemci naj si svoje slikajo sami. — Dotični gost opozori gostilničarja, da bi moral biti napis na njegovih gostilni samoslovenski, ker je to samo slovenska zemlja, slovensko prebivalstvo in tudi ljudje, ki tu mimo hodijo, so sami Slovenci. Gostilničar pritrdi. Gost mu ponudi, da mu brezplačno izpremeni nemško spako v pravilni slovenski napis. Gostilničar to dovoli. — Nekaj dni pozneje pride isti gost zopet na Poljano, prinese seboj črne barve in čopič, odstrani vsake kvatre semenjajoče nemško pravopisje „GAST HAUS zum POLANA“ in naslika slovenski napis: „Gostilna na Poljani“.

Ker se pride iz Podšturja na Koroškem čez Podkoren večkrat prej peš v Kranjsko goro kakor s c. kr. državno železnico, ubral jo je omenjeni gost nekaj tednov pozneje zopet to pot. Oglasi se zopet v isti gostilni. Gostilničar mu pove, da se je neki c. kr. orožnik kregal, zakaj je na njegovi gostilni zdaj samoslovenski napis in da ne pride več k njemu. Gostilničar je na to — dobra duša — z malimi črkami zdolaj tudi nemško napisal „Gasthaus“ menda zato, da bode v prihodnje tudi oni c. kr. orožnik mogel najti „Gasthaus“, akoravno ni tam nobene druge hiše. Tako se delajo napisi.

Mir.

Novičar.

Nemška predrznost. Večkrat že smo naglašali, kako nestrpni so Nemci. Njihova nezmerena nadutost kipi do neba. Nekaka naravna zahteva se nam vidi, da se človek, ki pride v ta kraj, vede spodobno napram domačinom, da spoštuje njihove navade, pred vsem pa domači jezik. In tujčeva prva dolžnost je, da se priučí jeziku naroda, med katerim živi in da ne vsiljuje svojega nerazumnega jezika domačinu. Na Nemškem bi te lepo pogledali, ako bi prišel z zahtevo, da morajo s teboj govoriti — slovenski. Najmanje tako pravico pa daje naravni zakon nam, da zahtevamo od Nemcev, zlasti pa od onih Nemcev, ki so se prikradli v naše kraje, ki polnijo z dobičkom iz naše rodne zemlje svoje žepe, da ti Nemci govore z nami v našem jeziku. Saj ga povečjem vsi prav dobro govore, rabijo ga prav pridno v svojih trgovinah, kadar ponujajo svoje sprideno in slabo blago slovenskim odjemalcem. Tem večja je potem njihova predrznost, ako ti na tvojo prošnjo, naj s teboj govore slovenski, naravnost reko, da tega nočejo storiti.

Tako vnebovpijočo nesramnost smo doživeli pred kratkim časom.

Neki odličen in premožen slovenski trgovec na Savi je v stalni kupčijski zvezi s papirnico (Leykam-Josefsthal) v Goričanah pri Medvodah. Dobavlja les tej papirnici.

Prišel je s ponižno prošnjo, da bi tovarna z njim občevala v domačem, slovenskem jeziku. Kaj mu odgovori tovarna: „Kako morete priti z zadevo, da naj z vami občujemo samo v slovenskem jeziku, nam je neumevno in priznati moramo, da se nam taka predrzna zahteva še ni pripetila; kajti vedno še in povsod, tedaj ne samo na Kranjskem, se mora prodajalec blaga ravnati po jeziku kupčevem; dejstvo, ki smo je zamogli prevideti tudi pri Vas in katero izvršiti zahteva navadno pravilo uljudnosti. Vi ste nemškega jezika baje in mi slovenskega jezika nismo zmožni!“

Kaj nas uči ta silna ošabnost nemške tovarne na Kranjskem: bodimo še mi takil! Z nobenim izpregovoriti nemške besede, zlasti pa s tistim ne, ki se je naselil na naši zemlji kot lačen tujec, ki je naš kruh in ki še zanaprej hoče živeti od nas. Opozarjamo zlasti naše trgovce, da tako objestnim nemškim tvrdkam, kakor je papirnica v Medvodah, kratkomalo zadržnejo svojo mošnjo ter z njimi pretrgajo vsako kupčijsko zvezo. Kaj kmalu bodo začeli cviliti drugače, kruleči želodec naj jih uči spoštovati jezik tistega, ki jih redi.

Pri Peričniku so bili pretečeno nedeljo trije turisti, člani kranjskogorske podružnice „slov. plan. društva“. Po jako trudapolni poti so prišli do izvira Peričnika. Gaziti so morali sneg do pasu. Pogled na slap je bil nad vse veličanstven in se moramo le čuditi, da si te krasote ni dosedaj ogledalo več hribolazcev.

Krasne slike Peričnika, ki je popolnoma zamrznjen, se vidijo v izložbi trgovine gg. A. Trevna in R. Zoreta. Lepo izdelane slike v resnici zaslužijo mnogo odjemalcev.

Okrog 20 novih naročnikov je dobila „Jeseniška Straža“ pretekli teden v naši občini. Jeseničani, držite se lista, katerega edini namen je braniti našo lepo Gorenjsko pred vsiljujočim se Nemcem. To je edini list, ki ne goji nobene strankarske politike.

Veliko predpusno veselico priredi „Jeseniški Sokol“ v nedeljo dne 12. svečana t. l. in ne 19., kakor se je zadnjič pomotoma poročalo. Veselica, pri kateri svira godba na lok, obeta biti velezanimiva in ena največjih na Jesenicah, ki se vrše ta predpus.

Podružnica „Slovenskega planinskega društva“ za kranjskogorski okraj priredi svoj občni zbor v pondeljek dne 30. t. m. v gostilni „Na pošti“, in sicer ob 8. uri zvečer. Prosi se tem potom obilne udeležbe.

Naraščanje narodne zavesti. Na Plavškem Rovtu v gostilni M. Čopa je bila preteklo soboto predpusna veselica, katere se je udeležilo večinoma preprosto ljudstvo. Vsi gostje so imeli na prsih trobojnice, kar se v tem kraju še gotovo ni nikdar zgodilo. Zapazili smo tudi, kako so priprosti ljudje s zanimanjem čitali ravno izišlo „Jeseniško Stražo“.

Dvanajst velikanskih žab, ki so ušle iz Port Arturja, je došlo na Jesenice in so se

nasejile v kolodvorski restavraciji. Kakor se nam poroča od zaupne strani, se bodo iste lahko videle v nedeljo 12. svečana t. l. Vstopnina 1 K.

Jeseniški Nemec v Ljubljani. Podivjanost naših Nemcev se vidi iz tega, da isti jeseniških Slovencev celo v Ljubljani ne puste v miru. Neki Hering je pred par dnevi nahrulil v ljubljanski gostilni tukajšnjega Slovenca, na kar mu je isti seveda povedal par poštenih. Ej, ta nemška izobrazjenost! Zavedni Žane z Iblane, brat našega gigerla, je potem tega Nemca pred pošto prekloftal.

Občni zbor podružnice sv. Cirila in Metodja za Jesenice in Koroško Belo se vrši 2. svečana t. l. ob 4. uri popoldne v prostorih gostilne pri „Markotu“.

Plesni venček prirede trgovski pomočniki na Savi dne 28. prosinca 1905 v prostorih gostilne Arh na Savi. Začetek ob 9. uri zvečer. — Vstopnina 1:20 K, dame proste. Godba električnega glasovirja.

Predavanje „Akademije“. V nedeljo 29. t. m. ob 8. uri zvečer predava na Jesenicah v sokolski telovadnici g. ces. svetnik Iva n Franke o „poeziji proletarcev“. Opozarjamo zlasti delavce, da se mnogobrojno udeležijo tega velezanimivega predavanja.

Drugi planinski ples. „Slovensko planinsko društvo v Ljubljani“ priredi letos zopet svoj planinski ples, in sicer v Narodnem domu v Ljubljani dne 1. svečana. Skrbne priprave za ta ples so se že pričele in svedočijo, da bode drugi planinski ples dosegel isti sijaj, kot prvi pred 2 letoma. Priredi se kot ples pri Triglavskem ledeniku. Sokolska dvorana v Narodnem domu bode temu primerno prirejena in okinčana. Prijatelji neprisiljene zabave, ne zamudite obiskati te plesne veselice!

Križem sveta.

Občinske volitve v Pulju, ki so se ta teden vršile, so za Hrvatse slabo izpale. Za italijanske kandidate, ki komaj čakajo, da zasede Italija naše Primorje, so glasovali tudi vsi avstrijski c. kr. uradniki. To so lepi patrijotje, ti avstrijski uradniki!

Nemec čistega pokolenja je gotovo železniški uradnik Markovič v Spodnjem Dravogradu, ki neče poznati nobene postaje s slovenskim imenom. Škoda njegovega lepega jugoslovanskega imena, na katero bi bil lahko celo Bismarck ponosen!

Rusije se boji mogočna nemška država. V nemškem državnem zboru je nedavno rekel poslanec grof Stollberg: „Dasi je trdil Bebel, da je Rusija v denarnem in vojaškem oziru uničena, upam in želim, da bi mi nikdar ne imeli z Rusijo vojne. Vojna z Rusijo bi bila za nas velika nesreča in neumnost. V sedanji vojni ni Rusija mobilizirala niti tretjine svoje armade. Portarturška posadka nam dokazuje, kaj znajo ruski vojaki“. V nadaljnem svojem govoru je zahteval, da se pomnoži topništvo. Tisti Nemci torej, ki se nikogar ne boje, razen svojega boga, se boje tudi še — Rusije.

Revolucija na Ruskem.

Kot napoved splošne revolucije v širni Rusiji se mora smatrati oni strel, vsled katerega je bilo razbitih nekaj šip v carski zimski palači in prestreljenih nekaj zastav povodom blagoslovljenja Neve.

Preteklo nedeljo je hotelo 100.000 delavcev vročiti carju peticijo, v kateri se zahteva več pravic za delavce in odpravo absolutizma. Na potu proti zimski palači je vojaštvo zastavilo delavcem pot k zimski palači. Delavci so prosili vojake, naj ne streljajo nanje, delavci pa so bili kljub temu potisnjeni nazaj. Pri tem je bilo več ljudi ranjenih. To je razkačilo delavce, da so začeli metati kamenje in streljati iz revolverjev na vojaštvo. Ker konjenica ni mogla razgnati množice, je prišla na pomoč infanterija, ki je streljala.

Delavci so delali barikade, ki so bile vse razstreljene. Nad Petrogradom se je razglasilo obsedno stanje in nagla sodba. Delo je po vseh tovarnah ustavljeno. Tudi vsa vseučilišča so zaprta. Dijaki so se izjavili solidarnim z delavci in pravijo, da ne marajo študirati toliko časa, dokler se politične razmere ne izpremene. Tudi večina plemstva in nižja duhovščina je na strani revolucionarnih delavcev. Doslej je mrtvih najmanj 2200 ljudi, ranjenih pa okrog 7600. Tudi po drugih ruskih mestih se ponavljajo pusti. Kakor se poroča, se je car odločil, da sprejme deputacijo 12 delavcev, katero spremlja vojaštvo. — Kake posledice nastanejo iz sedanjih puntov, sedaj še ni mogoče vedeti.

Rusko - japonska vojna.

V Mandžurji so bile zadnji čas prenehale vsled hudega mraza vse vojne operacije. Sedaj pa se je ob celi fronti začelo najživalnejše gibanje. Z vso hitrostjo se na obeh straneh grade novi okopi in nasispi. Obe armadi zbirata vse svoje vojne sile v bližini Putilovega griča, kjer se skoro gotovo prične odločilni boj. Po novem letu je dobil Kuropatkin najmanj 50.000 mož, tako da bode njegova armada še vedno številnejša, če tudi dospe vsa japonska armada izpred Port Arturja Ojami na pomoč. Kor, ki je na potu iz Vladivostoka, se sedaj nahaja vzhodno od Mukdena in ima nalogo prijete Kurokijevu armado za hrbtom. Kakor hitro dospo vladivostoške čete na bojišče, prične ruska armada s splošnim napadom. Kuropatkin bo izkušal prodreti japonski center, general Miščenko ima nalogo obiti japonsko levo krilo in naskočiti s svojimi kozaki Okujevo armado od zadaj, general Renenkampf in vladivostoške čete pa imajo nalogo, obiti japonsko desno krilo. Ako se Rusom posreči ta načrt, potem bodo Japonci gotovo poraženi.

Baltiško brodovje pod poveljstvom admirala Roždestvenskega je usidrano pri otoku Nosi Be in šteje 45 vojnih ladij. Tukaj ostane to brodovje, dokler ne dospe tjakaj še tretje baltiško brodovje, ki je že skoro popolnoma pripravljeno za odhod.

izvstan okus kave dosežate s primesanjem

Vydrove žitne kave

POSKUSITE! Vzorec dragovinjno.
Poslana 5 kg. pošiljka 4 K 50 h franco.

„DOMAČI PRIJATELJ“
vsem odličnim zahtevam občinskih in mestnih.

Vydrova tovarna žitne kave Praga-VIII.

9-5

Gostilna

Jakob Mesar

na Jesenicah št. 100

tik državne železnice in v neposredni bližini novega kolodvora se priporoča sl. občinstvu na Jesenicah in z okolice. Toči raznovrstna najboljša **domača pristna vina** in neprekosljivo Gössovo ter Kernovo pivo. Tu se dobe vedno topla in mrzla jedila ter vsak čas izboren čaj in dobra kava po najnižjih cenah. Na razpolago ima udobne prostore. Postrežba točna. Za mnogobrojen obisk se prav toplo priporoča

Jakob Mesar.

Melh. Brenc

ključavničarski in kleparski mojster
na Jesenicah

se priporoča za vsa v njegovo stroko spadajoča dela in naročila. Popravila in zunanja naročila točno in po nizkih cenah.

Obenem priporoča slavnemu občinstvu svojo

trgovino s kuhinjskim orodjem, železnino i. t. d. 11-6

Št. 42.

17-3

Kovačnica

na Dovjem se odda v najem s 1. aprilom 1905

Ista ima eno sobo z vežo in delavnico v pritličju, eno podstrešno sobo, hlev in na njem prostor za krmo.

Pismene ponudbe, katerim je priložiti občinsko spričevalo o lepem vedenju, dokaz pravice do izvrševanja kovaške in podkovske obrti, je vposlati vsaj do 15. febr. t. l. podpisanemu uradu.

Županstvo Dovje
8. januarja 1905.

Smolej l. r.

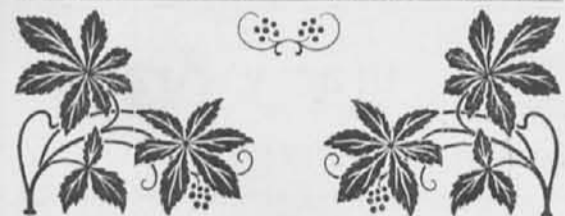
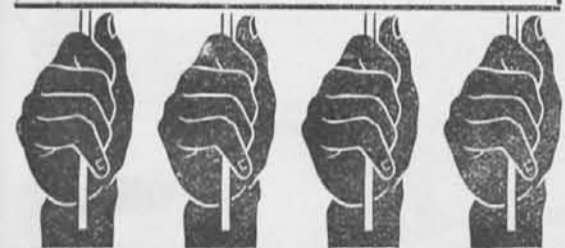
19-3

V restavraciji „pri kolodvoru“ na Jesenicah se toči najboljše letošnje

„Metliško vino“

iz vinograda „Vinomer“ F. Guština ml. iz Metlike.

A. E. Guštin.

Emil Hacker

vinogradnik in veletržec z
13-4 vinom.

Direktni uvoz konjaka, ruma, 'jamajka', španskih vin in marssla.

Glavni zalogi: Koper (Kapodistria) in Trst, ulica S. Lazzaro.

Josip Pogačnik
potovalec.

Zahtevajte „Jeseniško

== Stražo“ povsod!

Tiskarna

Jv. Pr. Sampret

v Kranju

se priporoča za natis najraznovrstnejših

tiskovin

katere izvršuje v kratkem času, solidno in ceno.

Krojaški salon za gospode
Ivan Magdič

Ljubljana, Stari trg št. 8

Izdelovanje vsakovrstne garderobe za gospode po najnovjših žurnalnih iz najmodernejšega in najboljšega tuzemskega in inozemskega blaga. 4-6

Uniformiranje in zaloga potrebščin za Sokole.

HOTEL „ILIRIJA“

16-4 Ljubljana

Kolodvorske ulice št. 22

3 minute od južnega kolodvora.

Shajališče vseh Gorenjcev.

Udobni restavracijski prostori, moderno urejena kavarna z dvema najnovjšima biljardoma ameriškega sistema, lepo, nanovo urejene **sobe za prenočevanje**. — Kopalne sobe v hiši. — Točijo se najboljša štajerska naravna vina, pristni dolenski cviček iz Gadove peči, kakor tudi priljubljen hrvaški pelinkovec. — Izborna kuhinja.

Postrežba točna. — Cene nizke.

Kaj je

SEYDLIN?

Priznana najboljša, po najnovjših izkušnjah higienije sestavljena in večkrat odlikovana kozmetična

ustna voda.

Dobiva se: Lekarna Šavnik v Kranju.
Izdovalec: O. Seydl, Ljubljana, Špitalske ulice 7. 3-6

Mavricij Smolej

urar na Jesenicah
priporoča svojo veliko zalogo
vsakovrstnih ur
kakor žepnih, stenskih ur in budilk, verižic, prstanov, uhanov i. t. d., dalje zlatnine in srebrnine od najfinejše do navadne.

Sprejme tudi **popravila**, katera izvršuje natančno in točno po zelo nizkih cenah. 6-7

Josip Bricelj

pleskar na Jesenicah št. 6

se priporoča slavnemu občinstvu za vsa

v pleskarsko stroko

spadajoča dela, katera izvršuje hitro in po nizkih cenah. 5-7

Izdeluje tudi napise na grbe, zid i. t. d.

Postrežba točna!

Pivovarna

G. Auer-jevih dedičev
v Ljubljani

Wolfove ulice št. 12

priporoča slavnemu občinstvu in spoštovanim gostilničarjem svoje izborno marčno in na bavarski način varjeno pivo.

Pivo se oddaja v sodcih in zabojih.

Zaloge: v Kranju, Idriji, Dobrépoljah, na Robu, v Mokronogu, Metliki, Vačah, Polhovem gradu, na Igu, na Dobrovi, v Št. Vidu na Dolenskem, v Mirni, v Podbrdu in na Grahovem (Goriško) in v Podgradu (Istra).

Ustanovljena leta 1854.

Tvrška je bila v letu 1904 v Parizu in v Londonu odlikovana z najvišjim odlikovanjem, namreč z „grand prix“, častnim križcem in zlato kolajno.

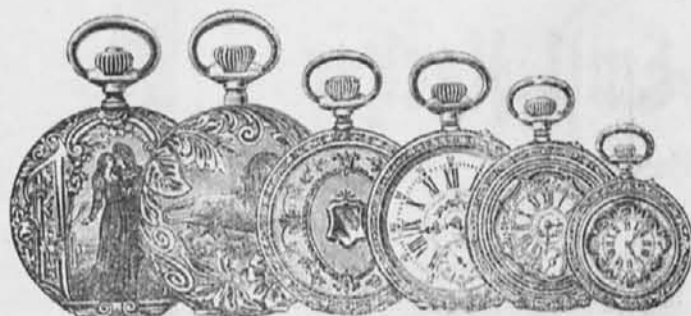

H. SUTTNER

urar v Kranju

Zalagatelj društva c. kr. uradnikov za Avstrijsko.

1-9

Št.	785.	780	748	720	735	806
Št. 785.	Srebrna anker rem. z dvoj. pokrov., fino kolesje na 15 kamnov, močni pokrovi, gld.	12:50				
780.	"	10				9:50
748.	"	15				7:50
748.	cilinder	6				5:95
720.	"	6				4:50
735.	"	6				5:85
806.	"	6				5:25

Dobre nikelnaste cilinder-rem. ure od gld. 2:45 naprej.
Moje ure so najfinejšega švicarskega izd lka in so v lastni delavnici natančno izdelane (reparirane), torej vsaka zanesljivo teče, za kar jamčim dve leti.

Velik cenik, kateri obsega blizu 1000 podob, pošljem vsakemu na zahtevo zastonj in poštne prosto.

Božična in novoletna darila, ure, zlatnina in srebrnina. Največja izber, najnižje cene. Priznan nizke cene. Solidno blago. Ker je po celim svetu znana moja tvrška, se lahko vsak zanesljivo do mene obrne.